

บทที่ 3

การตรวจสอบแบบขยายฐานภาษี

ในการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการตรวจสอบแบบขยายฐานภาษีในเขตท้องที่จังหวัด เชียงใหม่ (สาขา) เป็นการปรับปรุงแนวทางการตรวจสอบให้เน้นหนักไปในด้านขยายฐานภาษี เนื่องจากภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบต้องปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ ลักษณะการปฏิบัติงานต้องปรับเปลี่ยนให้รวดเร็ว ใช้ความรู้ความชำนาญเพื่อตรวจสอบภาษีให้ สอดคล้องกับนโยบายการกำกับดูแลผู้เสียภาษีโดยใกล้ชิดเป็นรายผู้ประกอบการและให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งมีผลทำให้ระบบการตรวจสอบภาษีอากรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสม และรองรับวิธีการจัดเก็บภาษีอากรที่เป็นนโยบายของกรมสรรพากร

3.1 การขยายฐานภาษีรายเป้าหมาย

มีข้อมูลบางประเภทในฐานข้อมูลที่แยกตามประเภทการประกอบการที่สามารถเพิ่ม รายรับของผู้ประกอบการเป็นรายเดือนได้โดยวิธีการนำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับการยื่นแบบแสดง รายการภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการประเภทเดียวกัน เรียกว่า เป็นการขยายฐานภาษีราย เป้าหมาย ในการขยายฐานภาษีกลุ่มธุรกิจเป้าหมายนี้ก็ได้คัดเลือกรายที่พิจารณาข้อมูลแล้วเห็นว่าผู้ ประกอบการน่าจะเสียภาษีไม่ถูกต้องและนำไปขยายฐานภาษีเป็นอันดับแรก ส่วนรายที่มีผลต่อ ภาษีจำนวนน้อยก็ทยอยดำเนินการเพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

3.2 การขยายฐานภาษีธุรกิจเป้าหมาย

ข้อมูลบางประเภท เช่น ข้อมูลที่กรมสรรพากรได้จัดทำให้เป็นข้อมูลเพื่อควบคุมการ เสียภาษีของกลุ่มธุรกิจ เรียกข้อมูลประเภทนี้ว่า กลุ่มธุรกิจเป้าหมาย ในการขยายฐานภาษีกลุ่ม ธุรกิจเป้าหมายนี้ ก็ให้คัดเลือกรายที่พิจารณาข้อมูลแล้วเห็นว่าผู้เสียภาษีน่าจะเสียภาษีไม่ถูกต้อง เป็นจำนวนมาก และนำไปขยายฐานภาษีเป็นลำดับแรก และต้องดำเนินการให้เสร็จภายในเวลาที่ กรมสรรพากรกำหนด

2.3 การขยายฐานภาษีพื้นที่เป้าหมาย

หน่วยปฏิบัติในแต่ละหน่วย จะมีบริเวณที่ธุรกิจหนาแน่นทุกหน่วยปฏิบัติไม่ว่าจะมีหลายพื้นที่หรือพื้นที่เดียว หากเห็นว่าในพื้นที่ธุรกิจหนาแน่นนั้นอาจจะมีรายได้เสียภาษีไม่ถูกต้องครบถ้วน ก็ให้กำหนดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือหลายพื้นที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการขยายฐานภาษี โดยส่งลูกจ้างและเจ้าหน้าที่ออกไปดูสภาพร้านค้าขนาดใหญ่เป็นเป้าหมายแรก โดยวิธีการตามโครงการสำรวจพื้นที่เป้าหมายเพื่อการขยายฐานภาษีในแผนปฏิบัติงานการจัดทำฐานข้อมูลการเสียภาษี ถ่ายภาพและเก็บข้อมูลเบื้องต้นส่งให้ผู้ควบคุม โครงการดำเนินการต่อ การปฏิบัติการเพื่อขยายฐานภาษีพื้นที่เป้าหมายเป็นอันเสร็จสิ้น

ผู้ควบคุมโครงการเมื่อได้รับข้อมูลให้นำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลการเสียภาษี หากมีข้อมูลใดสามารถเพิ่มรายรับของผู้ประกอบการเป็นรายเดือนได้ ก็ให้นำผลของรายดังกล่าวไปขยายฐานภาษี โดยคัดเลือกรายที่ให้ผลทางภาษีสูงก่อน รายที่ถูกคัดเลือกก็จะเปลี่ยนเป็นกลุ่มผู้ประกอบการรายเป้าหมายในการขยายฐานภาษี

การขยายฐานภาษีพื้นที่เป้าหมาย จึงมิใช่การออกไปขยายฐานภาษีทุกรายในพื้นที่ที่กำหนด

3.4 ผู้ประกอบการที่ต้องขยายฐานภาษี

1. ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการภายในประเทศ ที่ขอคืนภาษีผิดปกติ โดยมีภาษีซื้อสูงกว่าภาษีขายตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปในระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา และมีอัตราร้อยละของยอดซื้อต่อยอดขายรวมตั้งแต่ร้อยละ 90

2. ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และที่ไม่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามประเภทกิจการที่สำนักงานสรรพากรภาค สำนักงานภาษีสรรพากรพื้นที่ สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำนักงานสรรพากรอำเภอ วิเคราะห์จากฐานข้อมูลผู้เสียภาษีสลับก่อนหลังของแต่ละประเภทกิจการ หรือแต่ละรายขึ้นอยู่กับข้อมูลและดุลยพินิจของสรรพากรภาค สรรพากรพื้นที่ สรรพากรจังหวัด สรรพากรอำเภอ แล้วแต่กรณี

3. งานค้างดำเนินการรายที่คัดเลือกเพื่อตรวจปฏิบัติการทั่วไปและตรวจคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ ณ วันที่ทราบแนวทางปฏิบัติ ซึ่งไม่ใช่

- ผู้ส่งออกที่มีชื่อในทะเบียนผู้ส่งออก
- ผู้ประกอบการที่ขอคืนปกติ ซึ่งเข้าลักษณะผู้ประกอบการที่จดทะเบียนใหม่ (จดทะเบียนไม่ถึง 6 เดือน ณ วันที่ออกตรวจ)ผู้ส่งออกที่ไม่มีรายชื่อในทะเบียนผู้ส่งออกและผู้ประกอบการที่มีภาษีซื้อมากกว่าภาษีขายในเดือนที่ขอคืนเกินกว่าร้อยละ 25

3.5 ผู้มีอำนาจสั่งการในการขยายฐานภาษีในท้องที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย

1. สรรพากรอำเภอ
2. สรรพากรพื้นที่
3. สรรพากรจังหวัด
4. สรรพากรภาค
5. อธิบดีและผู้ที่ได้รับมอบหมายในเขตท้องที่ทั้งราชอาณาจักร

3.6 การดำเนินการของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการในการขยายฐานภาษีประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในทีมกำกับดูแลแต่ละทีมกำกับดูแลของแต่ละจังหวัด และในแต่ละจังหวัดอาจมี 2 ทีม หรือ 3 ทีม ในแต่ละทีมกำกับดูแลประกอบด้วยหัวหน้าทีม 1 คน เป็นข้าราชการระดับ 7 และ 3 ทีมย่อยแต่ละทีมย่อยมีหัวหน้าย่อย 1 คนและลูกทีม 2 คนหัวหน้าทีมย่อยเป็นข้าราชการระดับ 6

ทีมงานจะจัดทำทะเบียนผู้ประกอบการธุรกิจแยกตามประเภทกิจการเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการควบคุมการยื่นแบบแสดงรายการ และชำระภาษีให้ถูกต้องเหมาะสมตามขนาดและประเภทของกิจการ

3.7 ความหมายของการขยายฐานภาษี

การขยายฐานภาษี หมายถึง การตรวจสอบและการค้นหาแหล่งภาษีอากร ตลอดจนการติดตามการยื่นแบบแสดงรายการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ติดตามผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้เข้าสู่ระบบภาษีอากรและเป็นมาตรฐานหนึ่งของการป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีและเสริมสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษี
2. เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี เช่น การขอมีบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ตลอดจนการให้คำแนะนำในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรสำหรับผู้ประกอบการ
3. เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการควบคุมระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คอยสอดส่องและติดตามผู้เสียภาษี ให้ปฏิบัติตามเกี่ยวกับภาษีอากรอย่างถูกต้อง

4. จัดสร้างฐานข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีอากร ตลอดจนถึงประโยชน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีให้ตรงกับสภาพข้อเท็จจริงมากที่สุด

3.8 การขยายฐานภาษีให้เกิดประสิทธิภาพ

เจ้าพนักงานขยายฐานต้องพยายามฝึกฝนเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องเทคนิคขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไปคือ

1. สังเกตสิ่งที่บ่งชี้สถานภาพของผู้ประกอบการ เช่น สภาพแวดล้อม ท่าเล ที่ตั้ง ปริมาณคนงานหรือลูกค้า การตกแต่งสถานที่ อาคารจอดรถ ลักษณะของการประกอบกิจการ เป็นต้น
2. ปริมาณของเครื่องจักร ลักษณะของการทำงานของเครื่องจักร และอุปกรณ์สำคัญๆ ของกิจการซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดรายได้
3. หาวิธีการที่จะได้เห็นรายงานเอกสารหรือสิ่งประกอบที่สามารถบ่งชี้รายได้ เช่น แผ่นป้ายแสดงราคาสินค้าหรือบริการ ช่วงเวลาเปิด-ปิด ดำเนินการ กากวัสดุหรือเศษวัสดุหรือผลพลอยได้จากการผลิต เอกสารที่กิจการต้องจัดทำตามกฎหมาย

3.9 การประเมินรายได้ต้องมีประสิทธิภาพ

1. ประเมินจากข้อมูลการประกอบกิจการ เช่น บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือ นิติบุคคล ลักษณะการจำหน่ายสินค้า เช่น ขายปลีก ขายส่ง หรือการให้บริการ ฯลฯ รายได้หลักของกิจการ และรายได้อื่นๆ การตั้งราคา และคุณภาพของสินค้า ซึ่งหากเคยสำรวจกิจการประเภทเดียวกันสามารถเทียบเคียงได้จะยังมีประโยชน์มากขึ้น
2. ประเมินจากรายจ่ายของกิจการ เลือกเฉพาะรายจ่ายหลักในการประกอบกิจการแต่ละประเภทนั้นๆ และหากมีความรู้ว่ารายจ่ายนั้นเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของต้นทุนก็จะทำให้สามารถประเมินรายรับได้ใกล้เคียงยิ่งขึ้น
3. หากความรู้เกี่ยวกับอัตรากำไรขั้นต้นที่ควรเป็นของกิจการ

3.10 การขยายฐานภาษีเพื่อให้ได้เป้าหมายที่กรมสรรพากรกำหนด

3.10.1 ต้องวางแผนและดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจธุรกิจในห้องที่ทุกรายที่ประกอบการอันอยู่ในข่ายต้องเสียภาษีตามกฎหมายว่ามีจำนวนเท่าใดจัดทำทะเบียนผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามกฎหมายตามที่สำรวจมาได้
2. ติดตามควบคุมผู้ประกอบการที่สำรวจได้ และให้ยื่นรายการเสียภาษีตามกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้
3. นำรายชื่อผู้ประกอบการที่สำรวจมาได้สอบกับแบบรายการที่ผู้เสียภาษียื่นต่ออำเภอหรือทะเบียนการเสียภาษีที่ทางราชการกำหนดให้จัดทำ หรือที่จัดทำขึ้นเองเพื่อการควบคุม
4. ถ้าผู้ประกอบการที่สำรวจมาได้ ไม่ได้ยื่นรายการเสียภาษีหรือยื่นรายการเสียภาษีไว้ต่ำกว่าที่ควรต้องเสีย ให้ดำเนินการตรวจสอบประเมินเรียกเก็บตามกฎหมายต่อไป
5. ทำการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้างตามที่หน่วยกำกับดูแลหรือจังหวัดประเมินเรียกเก็บ
6. ติดตามควบคุมให้มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายนำส่ง ภายในเขตท้องที่ให้ครบถ้วนทุกรายตามกฎหมาย
7. คอยสืบสวนหาข้อมูล แหล่งภาษี แหล่งผลิตสินค้าเพื่อเรียกเก็บภาษีให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นระยะๆ
8. ติดตามข่าวสารการประกอบธุรกิจจากสื่อมวลชน เพื่อบังคับจัดเก็บภาษีตามบทบัญญัติของกฎหมาย
9. สอดส่องสภาพความเป็นจริงแห่งการประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อนำมาวิเคราะห์การเสียภาษีว่ายื่นรายการเสียภาษีไว้เหมาะสมกับสภาพหรือไม่ เพียงใด
10. ดำเนินการสำรวจตรวจสอบธุรกิจตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่มีอยู่
11. ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับภาษีอากร เช่น สำนักงานทะเบียนการค้า สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น
12. ดำเนินการให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีรวม ณ สำนักงานใหญ่ ให้มาเสียภาษีตามแหล่งที่ก่อให้เกิดเงินได้ เพื่อจะได้ควบคุมการเสียภาษีให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง

3.10.2 ต้องดำเนินการเสริมสร้างให้มีการเสียภาษีด้วยความสมัครใจยิ่งขึ้นและชำระด้วยความรวดเร็ว คือ

1. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้มีการบริการหรืออำนวยความสะดวกในการชำระภาษีด้วยความรวดเร็ว
3. จัดเก็บภาษีด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค ตามรายรับรายได้ที่เป็นจริง
4. ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากร
5. เสริมสร้างความสำนึกในการเสียภาษีในฐานะพลเมืองดีแก่ประชาชนผู้เสีย

ภาษีในเขตท้องที่

การขยายฐานภาษีจะมีแนวทางปฏิบัติในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งในทางการปฏิบัติงานจริงแล้วในบางท้องที่หรือบางรายผู้ประกอบการมีกรณีแตกต่างกันไป ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องดำเนินการโดยสามารถวิเคราะห์ และขยายฐานภาษีให้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด หรือพิจารณาสภาพกิจการ โดยการออกตรวจสภาพกิจการ เพื่อให้การขยายฐานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด